

לא רשת ולא ביטחון

ברברה סבירסקי, מנהלת מרכז אדוה

15.12.2008

בימים אלה מתגלים חילוקי דעות בין ראש הממשלה ובין שר האוצר בנוגע לתוכנית רשת הביטחון. מתברר, כי זו לא רשת וזה לא ביטחון.

הביטחון יושג רק אם תשונה השיטה שהנהיג נתניהו ב-2003. עד אז, 70% מהחסכון בקרנות הפנסיה החדשות הושקעו באג"ח ממשלתיות מיועדות, ו-30% - בשוק ההון. נתניהו הפך את היחס והפנה 70% לשוק ההון. התוצאה כיום, לאחר המשבר הפיננסי: כל הרווחים שעשו החסכונות הפנסיוניים מאז 2003 נמחקו. אילו לא שינה נתניהו את השיטה, התשואה השנתית הממוצעת של קרנות הפנסיה החדשות בחמש השנים האחרונות היתה עומדת על יותר מ-4%.

אם חפצה הממשלה להבטיח רשת ביטחון לחסכון הפנסיוני, הדרך הטובה ביותר היא לחזור לשיטה שנהגה עד 2003. שיטה זו העניקה לחוסכים הפנסיוניים ביטחון וידיעה מראש מה תהיה הקצבה החדשית שיקבלו אחרי הפרישה. זאת כי הכספים היו מושקעים במוצרים המניבים מעל 5% לשנה וכי גובה דמי הניהול היה חצי ממה שהוא כיום.

למצער אפשר לאמץ חלופה שהציע פרופ' אביה ספיבק, מומחה לפנסיה ומי שהיה המשנה לנגיד בנק ישראל. לפי הצעתו, תבטיח הממשלה תשואה שנתית של 4.24% לקרנות הפנסיה החדשות באמצעות השלמת החסר – במקרה הצורך. ספיבק הציע עוד כי הסדר שכזה יהיה בתוקף משנת 2004 (השנה הראשונה בה הונהגה השיטה של נתניהו) ולמשך חמשת השנים הבאות.

ספיבק מציע להחיל את התוכנית על כל מי שחסך באמצעות קרנות פנסיה חדשות, קופות גמל וביטוח מנהלים. לחוסכים בקרנות הוותיקות ולמבטוחים בפנסיה תקציבית אין צורך בערבות כי הם לא חשופים למשברים פיננסיים. ספיבק מדגיש את חשיבות האוניברסליות של תוכניתו ומציע שההבטחה תחול על כל החסכונות הפנסיוניים עד מיליון ש"ח.

ההצעה של ספיבק כוללת גם את אותה רשת בטחון שכולם מדברים עליה – פיצוי למי שהפסידו שיעור ניכר מחסכונותיהם הפנסיוניים ב-11 החודשים הראשונים של 2008; זאת, משום שהצעתו כוללת הבטחת תשואה מינימלית החל בשנת 2004.

כאמור, רשת ביטחון אמורה להבטיח שהחסכון יניב פירות בטוחים. הצעתו של ספיבק כי התשואה השנתית לא תפחת מ-4.26% מספקת את הסחורה הזאת, הגם שזו תשואה נמוכה מזאת המובטחת כיום במסגרת אג"ח ממשלתיות מיועדות.

חשוב לומר כי חברות הביטוח אמורות להיות מעוניינות ברשת ביטחון, שאם לא כן, עשויים מעסיקים ועובדים לחפש ביטחון באפיקים חלופיים. למשל, בפקדונות בנקאיים.

בטווח הארוך, ביטחון לחסכון הפנסיוני צריך להתבסס על תשואה מובטחת. השיטה הנוכחית יכולה להציע רק סוג אחד של ביטחון: ביטחון כי החוסכים לפנסיה יפסידו בכל פעם שמתרחש משבר כלכלי – וזה קורה, כידוע, יותר מפעם אחת במהלך חיי העבודה.